

opini3n

EUROPA

68

MAIG
2010

EL QUE QUEDA DE BÈLGICA

Carme Colomina
Investigadora CIDOB

Bèlgica es desintegra poc a poc. L'enèsima crisi política que ha tornat a deixar els belgues sense govern federal no és res més que la conseqüència lògica d'un enfrontament enquistat entre Flamencs i Valons, que en l'última dècada han anat afegint maons al murs que els separen. El govern belga ha caigut novament per les diferències sobre com dividir la circumscripció electoral i judicial de Brussel·les-Halle-Vilvoorde, l'únic districte bilingüe que queda a tot el país. És només l'excusa política, el símptoma d'un desencontre més profund que en els últims anys no ha fet més que radicalitzar-se.

Hi ha estats que neixen amb un pecat original. El de Bèlgica, probablement, és el del monolingüisme. El 1830, l'elit francòfona, tant del nord com del sud, va voler bastir els fonaments de l'estat belga sobre la unitat lingüística, relegant un neerlandès prenyat de dialectes i plantant així, d'origen, la llavor per les reivindicacions lingüístiques i polítiques flamenques. Aquells habitants que es creien de segona van descobrir ben aviat que, per obra i gràcia de la demografia, eren la majoria del país i una força electoral que, en poques dècades, els donaria el control polític del govern federal. Els Flamencs, empesos pel mateix pecat, van acabar construint el seu propi territori monolingüe on la circumscripció de Brussel·les-Halle-Vilvoorde (BHV) ha resistit com una anomalia. La població francòfona de la perifèria de Brussel·les s'aferra a les "facilitats" que se'ls van concedir històricament per poder organitzar el seu dia a dia en francès en un territori que ha quedat com una illa dins de Flandes. La convivència s'ha tensat fins a l'extrem que algunes d'aquestes poblacions han imposat restriccions a l'accés als habitatges socials o a la compra de terrenys per edificar si no s'acredita el coneixement del neerlandès o uns anys de residència al municipi.

La crisi ha esclatat quan les conseqüències han tocat directament al poder polític. En un sistema de partits polítics totalment fragmentat, a Flandes només es poden votar formacions flamenques i a Valònia, només valones, el districte electoral de BHV és l'únic que permet a l'elector triar entre uns i altres. Ara fa 2 anys, tres alcaldes francòfons van ser escollits a la perifèria flamenca de Brussel·les però les autoritats regionals els van impedir, per qüestions lingüístiques, que poguessin prendre possessió del càrrec, obligant al Consell d'Europa a intervenir davant les denúncies de pràctiques antidemocràtiques presentades contra el govern de Flandes. Mesos abans,

en una polèmica sessió del Parlament belga, els partits polítics flamencs ja havien votat en favor de l'escissió d'aquest districte electoral i judicial. Com reconeixia recentment en un editorial el diari francòfon *Le Soir*, "una certa idea de Bèlgica va morir ja aquell dia" al Parlament. Després d'aquest últim fracàs governamental, el cinquè en tres anys, la premsa belga es pregunta obertament i en totes les llengües si aquest país "encara té sentit".

Bèlgica és un país amb fronteres interiors, lingüístiques, econòmiques i mentals, entre dues comunitats que es reivindiquen belgues però viuen l'una d'esquena a l'altra. Els belgues del nord i del sud es desconeixen. Llegeixen diaris diferents, veuen programes de televisió diferents, els informatius dels uns i dels altres només parlen dels veïns quan hi ha conflicte lingüístic, crisis laborals o casos de corrupció. Fins i tot els herois dels còmics infantils no són sempre els mateixos. L'esforç per comprendre o utilitzar la llengua de l'altre és mínim.

En l'última dècada, el discurs sobre la viabilitat d'una escissió ha anat agafant cos, alimentat per les diferències econòmiques nord-sud, per les queixes constants de la rica i poblada Flandes a seguir finançant una Valònia castigada per l'atur i la crisi social, i per la brama de l'extrema-dreta flamenca que ha vestit les seves proclames xenòfobes d'independentisme identitari.

Fa molts anys, els belgues deien amb ironia que hi havia tres coses que unien el país: el rei, el deute de l'Estat i la selecció de futbol. Eren els anys en que ningú qüestionava la monarquia de Balduí i encara confiaven que els *diablers vermells* els podrien donar alguna satisfacció. Ara només els queda el deute, un dels pitjors de la Unió Europea, només superat per Grècia i Itàlia. La caiguda del govern de Yves Leterme ha afegit desconcert a la situació econòmica del país. És des d'aquesta debilitat que Bèlgica, un país sense govern, es farà càrrec, a partir del pròxim 1 de juliol, de la presidència de torn d'una Unió Europea, encara en transició per l'aplicació del Tractat de Lisboa, i castigada per les seqüeles econòmiques i polítiques de la crisi grega. Les eleccions anticipades belgues del pròxim mes de juny no arribaran a temps d'evitar un traspàs de poders gairebé irrelevant entre les presidències de torn de la Unió. Bèlgica enyora el parèntesi de tranquil·litat que va suposar l'any de govern de Herman Van Rompuy, que només cinc mesos després d'assumir la presidència del Consell de la Unió Europea torna a veure el seu país immers en el caos institucional.